

EDITORIAAL

Ann Carton

Ondervoorzitster Raad van Bestuur IIS

2025 is een feestjaar voor de officiële statistiek. Op 20 oktober 2025 zal de vijfjaarlijkse Werelddag voor de Statistiek voor de vierde maal gevierd worden met als thema: “Driving change with quality statistics and data for everyone”. Ook de Europese statistische gemeenschap viert zijn statistiekdag op 20 oktober en dit jaarlijks behalve in de jaren dat de Werelddag voor de Statistiek doorgaat. Deze jaarlijkse statistiekdag, op initiatief van het Europees Statistisch Adviescomité (ESAC) met ondersteuning van het Europees Statistisch Systeem (ESS) en het Europees Stelsel van Centrale Banken, gaat door sinds 2016.

De Europese statistische gemeenschap ondersteunt in 2025 niet alleen de Werelddag voor de Statistiek maar zal ook het 20-jarig bestaan van de Praktijkcode voor de Europese Statistieken vieren¹.

De Praktijkcode werd voor het eerst aangenomen door het Comité voor het Europees Statistisch Systeem (ESSC) op 24 februari 2005. De Praktijkcode voor Europese statistieken is gebaseerd op de bepalingen van de Europese statistiekverordening (Reg 223/2009) en formuleert 16 principes die verwijzen naar zowel de institutionele context die nodig is om tot kwaliteitsvolle statistieken te komen, als de kwaliteitsvereisten voor de statistisch processen en de statistische output. Deze principes vormen sinds 2005 een gemeenschappelijk kwaliteitskader voor het Europees Statistisch Systeem. Het principe van professionele onafhankelijkheid is een hoeksteen van het Europees Statistisch Systeem (ESS). Het verwijst naar het vermogen van statistische autoriteiten om statistieken te produceren en te verspreiden zonder inmenging van politieke of andere externe invloeden.

¹ [European Statistics Code of Practice - Quality - Eurostat](#)

IIS NIEUWSBRIEF

INHOUD

- p. 1-2** [Editoriaal](#)
- p. 3-4** [Arbeidsmarktstatistieken op lokaal niveau: een uitgebreide samenwerking](#)
- p. 5-6** [Interfederale samenwerking voor de ontwikkeling van indicatoren over energiearmoede ter opvolging van de SDG's](#)
- p. 7-9** [Enquête over het financiële gedrag van de gezinnen \(Household Finance and Consumption Survey, HFCS\)](#)
- p. 10-11** [Nieuw Vlaams Statistisch Programma 2025-2029 goedgekeurd door Vlaamse Regering](#)
- p. 12-13** [Amendering van de Verordening \(EG\) Nr. 223/2009 betreffende de Europese Statistiek](#)

In het kader van de viering van het 20-jarig bestaan van de Praktijkcode gaat begin november 2025 een event door met als thema 'Statistics as a Cornerstone of Democracy'. Het event richt zich op de externe politieke belanghebbenden met als opzet:

- Het vergroten van de zichtbaarheid van de Praktijkcode onder Europese beleidsmakers en het vergroten van hun bewustzijn van Europese statistieken en het onderliggende juridische en zelfregulerende kader waardoor de professionele onafhankelijkheid, integriteit en verantwoordingsplicht van statistische autoriteiten worden versterkt.
- Het benadrukken van het belang van het behoud van de professionele onafhankelijkheid en de naleving van dit beginsel in het dagelijkse werk van statistiekinstellingen.
- Het uitsturen van een krachtig signaal over het belang van officiële statistieken als een essentieel onderdeel van een democratische samenleving, met beleidsvorming op basis van kwaliteitsvolle statistieken en de geloofwaardigheid van statistiekinstellingen.

In België werden de principes uit de Praktijkcode voor Europese statistieken door een samenwerkingsakkoord, afgesloten tussen de federale regering en de deelstaatregeringen op 15 juli 2014, toepasselijk gemaakt op alle openbare statistieken die worden opgemaakt door de statistische autoriteiten van de federale staat, de gewesten en gemeenschappen². Dit werd nog eens bevestigd door de 'Vertrouwensverbintenis voor de Statistiek' ondertekend in 2017 door alle regeringen van ons land³.

Binnen het Belgisch statistisch systeem is het principe van professionele onafhankelijkheid bijgevolg wettelijk verankerd. Door dit principe in de praktijk te handhaven, kunnen de statistiekinstellingen in België hoogwaardige, betrouwbare statistische informatie blijven leveren die een weloverwogen besluitvorming en het vertrouwen van het publiek ondersteunt.

De inmiddels 9de editie van de nieuwsbrief van het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) toont aan hoe deze professionele onafhankelijkheid ook in de praktijk omgezet wordt.

² Belgisch Staatsblad

³ Vertrouwensverbintenis voor de Statistiek

Dries Cuyvers (BISA) schetst hoe de beleidsmatige nood aan extra arbeidsmarktstatistieken op niveau van de statistische sectoren, gekoppeld aan de meer algemene behoefte om de arbeidsmarktconcepten voor de Census 2021 kritisch door te lichten, geleid heeft tot een samenwerkingsproject binnen het IIS. Het project startte in 2021 met als een van de belangrijke doelstellingen het vinden van een akkoord over het te gebruiken tewerkstellingsconcept en de benodigde variabelen. Tijdens het project werden ook instellingen buiten het IIS, in het bijzonder de academische wereld en federale overheidsinstellingen betrokken. Dit werk resulteerde in een uitgebreide methodologische nota en de publicatie van de statistieken op niveau van de statistische sector. De microdata staan ook ter beschikking voor verder statistisch en wetenschappelijk onderzoek.

Nog een andere interfederale samenwerking betreft het begin 2025 opgestarte IIS-project voor de ontwikkeling van indicatoren over energiearmoede ter opvolging van de Sustainable Development Goals (SDG's). Jean-Maurice Frère (Federaal Planbureau) belicht de 2 doelstellingen van het project. Enerzijds het documenteren van de berekeningsmethoden van de indicatoren van de Barometer Energiearmoede (op basis van enquêtegegevens) en indien mogelijk het uitwerken van een voorstel van een SDG-energiearmoede-indicator. Anderzijds het inventariseren en documenteren van indicatoren in verband met energiearmoede gebaseerd op administratieve databanken van onder andere federale en regionale energieregulators. In beide luiken staat ook het delen van expertise centraal.

Viktor Proesmans (Nationale Bank van België) staat stil bij de primaire bron om inzicht te krijgen in het financieel vermogen, de schulden, inkomens en consumptiepatronen van gezinnen: de 3 tot 4-jaarlijkse 'Enquête over het financiële gedrag van de gezinnen', een bevraging die voor het eerst georganiseerd werd in 2010. De auteur neemt de lezer niet alleen mee in de opbouw van de vragenlijst, hij belicht eveneens enkele belangrijke resultaten. Tot slot staat hij ook stil bij enkele tekortkomingen in de data en hoe gestreefd wordt naar continue verbeteringen in de gebruikte methodologie.

In de twee laatste artikels wordt niet zozeer ingegaan op een specifieke statistiekproductie. De hoofdstatisticus van Statistiek Vlaanderen, Jo Noppe, licht het nieuwe Vlaams Statistisch Programma (VSP) 2025-2029 toe. In dat meerjarig programma zijn de strategische doelstellingen en prioriteiten van het netwerk Statistiek Vlaanderen en van de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) vastgelegd voor de nieuwe legislatuur. Het netwerk Statistiek Vlaanderen zal de komende jaren verder inzetten op de verbreding van de scope van haar werking, op kwaliteitsverbetering en -monitoring, op een verbeterde toegang tot data en statistieken, op de versterking van de werking van het netwerk zelf en op de verdere uitbouw van de VSA als motor van het netwerk. De concrete acties die het netwerk Statistiek Vlaanderen zal opzetten om de vijf strategische doelstellingen uit het VSP 2025-2029 effectief te realiseren, worden opgenomen in een jaarlijks werkprogramma. Het gaat om een rollend werkprogramma wat zorgt voor de nodige wendbaarheid en flexibiliteit om de werkzaamheden in de komende jaren af te stemmen op nieuwe ontwikkelingen, noden en uitdagingen.

Met het laatste artikel komen we terug uit bij het Europees Statistisch Systeem. Anouk Deceulaer, Amandine Van Lathem en Olivier Goddeeris van Statbel staan stil bij de belangrijkste wijzigingen aan de Europese statistiekverordening (Reg. 223/2009). De wijzigingen werden tijdens het Belgisch voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie (januari-juni 2024) finaal goedgekeurd en traden in werking in december 2024. Met het aangepaste juridische kader is het de bedoeling sneller te kunnen inspelen op veranderende gebruikersbehoeften, om beter voorbereid te zijn op toekomstige crisissen, om een duurzame toegang tot zowel administratieve als private databronnen te bewerkstelligen en om het uitwisselen van data tussen de verschillende instellingen te bevorderen. Tot slot laat het juridische kader ook toe dat nationale statistiekinstellingen een nieuwe rol kunnen opnemen binnen het snel evoluerende datalandschap.

Alvast veel leesplezier

Arbeidsmarktstatistieken op lokaal niveau: een uitgebreide samenwerking

Dries Cuyvers

Bij het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) was er nood aan extra arbeidsmarktstatistieken op niveau van de statistische sectoren. Op hetzelfde moment wilde Statbel een werkgroep opstarten over de methodologie voor de arbeidsmarktstatistieken van de Census. Zo ontstond een SLA (Service Level Agreement) waarbij ook instellingen buiten het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) werden betrokken. En deze werkgroep zal een doorstart maken in 2026...

Een SLA ontstaan uit de fusie van twee noden

Begin 2021 startte een SLA-werkgroep aan de ontwikkeling van tewerkstellingsstatistieken op niveau van de statistische sector. Het uiteindelijke doel van de SLA was het opstellen van deze statistieken volgens drie dimensies:

- de woonplaats van de werkenden;
- de plaats van tewerkstelling;
- de kruising van de woonplaats met de werkplaats.

Deze SLA ontstond uit twee noden van twee verschillende instellingen:

1) Om het Brussels Statistisch Meerjarenprogramma te voeden, stelt het BISA een inventaris van de Brusselse statistische behoeften op, zoals beschreven in de [nieuwsbrief van maart 2023](#). Uit deze inventaris bleek voor het thema Arbeidsmarkt het **gebrek aan tewerkstellingsstatistieken naar de werkplaats op niveau van de statistische sector** een grote lacune. Op dat moment waren die statistieken enkel beschikbaar op het niveau van de gemeenten. Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dit onvoldoende, aangezien uit de verschillende kaarten van de [wijkmonitoring](#) blijkt dat de Brusselse gemeenten niet homogeen zijn op economisch en sociaal vlak. Ook voor bijvoorbeeld mobiliteitsdoelinden waren de bestaande gegevens onvoldoende. Vaak

werd het BISA gevraagd naar een meer precieze lokalisatie van de tewerkstelling op het Brusselse grondgebied.

2) Het BISA contacteerde verschillende producenten van arbeidsmarktgegevens om de mogelijkheid te onderzoeken deze statistieken geografisch zo precies mogelijk op te stellen. Statbel had deze gegevens voor de Census 2011 reeds deels ontwikkeld en deze methode zou nog verder verfijnd worden voor de Census 2021. Tevens wilde Statbel een **werkgroep oprichten om hun methodologie inzake de arbeidsmarktstatistieken (en meer bepaald de opdeling van de bevolking naar socio-economische positie) voor deze nieuwe Census kritisch te bespreken**.

In overleg beslisten de twee instellingen daarom om een SLA in te dienen¹ om aan de twee noden tegemoet te komen: het BISA zou het administratieve deel van de SLA uitvoeren en de vergaderingen van de werkgroep leiden en Statbel zou instaan voor de gegevensverwerking en het opstellen van de statistieken.

Een SLA gespreid over vier jaar met finaal de verspreiding van statistieken

[Op zoek naar een akkoord over de definitie van tewerkstelling...](#)

De initiële werkgroep bestond uit leden van **Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique (IWEPS)**, **Statistiek Vlaanderen**, **Federaal**

Planbureau, **Departement Werk en Sociale Economie**, **Statbel** en **BISA**. Maar al snel bleek het opportuun deze uit te breiden:

- De **Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ)** werd gevraagd vanwege hun expertise over debrongegevensaangaande de loontrekkende tewerkstelling en het bepalen van de werkplaats op niveau van de gemeenten.

- Het **Steunpunt Werk** bracht extra kennis mee op basis van de tewerkstellingsstatistieken op niveau van de gemeenten die zij jaarlijks opmaken voor de Vlaamse Arbeidsrekening en als wetenschappelijke ondersteuner van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (Datawarehouse AM&SB).

- Later vervoegde ook het **Centre for Sociological Research (CeSO)** van de KU Leuven de werkgroep. Voor het Datawarehouse AM&SB werken zij aan een indicator over de woon-werkafstand en deelden hun kennis over het bepalen van de plaats van tewerkstelling.

Een van de belangrijkste doelen van de werkgroep, was het **vinden van een akkoord over het te gebruiken tewerkstellingsconcept** en de benodigde variabelen. Er moest een gezamenlijke definitie gekozen worden en beslist worden onder welke voorwaarden iemand als “werkend” wordt beschouwd. Jaarlijks worden immers door verschillende

¹ Interfederaal Instituut voor de Statistiek: [Geïntegreerd statistisch programma 2021](#)

bronnen statistieken gepubliceerd over de Belgische arbeidsmarkt, elk met hun eigen tewerkstellingsconcept en methodologie. Het resultaat van deze statistieken is niet hetzelfde, omdat zowel de oorsprong van de gegevens, de bestudeerde populatie als de gebruikte concepten vaak verschillen.

In het geval van de Census gaat het om statistieken gebaseerd op **administratieve gegevens** en niet op basis van enquêtegegevens. Statbel is bovendien gebonden aan de Census-definitie opgelegd door Eurostat en vastgelegd in een uitvoeringsverordening door de Europese Commissie² over de op te nemen bevolking, tewerkstelling, werkloosheid, enz. De definitie worden zo nauwkeurig mogelijk benaderd via verschillende administratieve bronnen.

Bovendien moet de Census:

- statistieken opstellen naar **zowel de woonplaats als de werkplaats** van de werkende;
- zowel het aantal **loontrekkenden als het aantal zelfstandigen meten**;
- de **volledige Belgische bevolking** naar socio-economische positie (werkend, werkzoekend, niet-beroepsactief, enz.) opdelen.

...en hoe deze definitie toe te passen bij de productie van de statistieken

De opdeling van de bevolking in de Census gebeurt via de variabele “Arbeidsmarktsituatie” (Current Activity Status (CAS)). Elke persoon krijgt zo één van de volgende posities toegewezen: jonger dan 15 jaar, werkende, werkzoekende, gepensioneerde of rentenier, student of andere inactieve. De basis voor de CAS-variabele is de nomenclatuur van de socio-economische positie van het Datawarehouse AM&SB van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Volgens deze nomenclatuur krijgt elke persoon een socio-economische positie toegewezen op basis van gegevens van een groot aantal

sociale zekerheidsinstellingen zoals de RSZ (*Rijksdienst voor Sociale Zekerheid*), RSVZ (*Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen*), RVA (*Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening*), POD Maatschappelijke Integratie, FAMIFED, enz. Hier worden door Statbel voor de Census echter nog tal van correcties op uitgevoerd zoals bijvoorbeeld het identificeren van:

- Belgen die werken in het buitenland op basis van de gegevens van het Nationaal Intermutualistisch College (NIC). Deze worden immers in de nomenclatuur van het Datawarehouse AM&SB niet als “werkend” geregistreerd;
- de werknemers bij Europese en internationale instellingen door hun gegevens bij deze instellingen zelf op te vragen om ook hen als “werkend” te identificeren;
- werkzoekenden die geen uitkering ontvangen, maar op het moment van meting ingeschreven zijn bij de regionale bureaus voor de arbeidsbemiddeling. Zo worden zij als “werkzoekend” in plaats van “niet-beroepsactief” beschouwd.

Er werden nog tal van andere bronnen gebruikt zoals deze over de personenbelasting (IPCAL (*Inkomens- en Patrimoniumcumulatie op basis van de Personenbelasting*)), het statistisch ondernemingsregister DBRIS³, verschillende extra gegevens van de RSZ, enz. Bij het verwerken van deze gegevens stuitte Statbel geregeld op een aantal vragen over de inhoud van de gegevens of dilemma's, waarbij de hulp van de werkgroep wenselijk was. De te nemen beslissingen en voorlopige resultaten werden driemaandelijks voorgelegd aan de werkgroep. Tijdens deze vergaderingen:

- gaf de werkgroep inhoudelijke opmerkingen en advies over de gebruikte gegevens en bronnen;
- werd zoals hierboven beschreven, beslist welke correcties op de socio-economische positie van het

Datawarehouse AM&SB noodzakelijk waren;

- hielp de werkgroep bij de interpretatie van de resultaten en het duiden van verschillen met andere bronnen, zoals bijvoorbeeld de Enquête naar de Arbeidskrachten.

De planning van de SLA voorzag twee jaar, tot eind 2022. Aangezien de resultaten van de Census slechts in 2024 overgemaakt moesten worden aan Eurostat, werkte Statbel naar deze datum toe. Een verlenging van de SLA met twee jaar via een avenant was dan ook logisch.

Dit werk resulteerde in [een uitgebreide methodologische nota](#) en [de publicatie van statistieken op het niveau van de statistische sector](#).

Daarenboven zijn de [microdata](#) beschikbaar voor onderzoek.

Een SLA over vier jaar met uiteindelijk de verspreiding van statistieken

Deze werkgroep zal zijn werk verderzetten in 2026. Omwille van het belang van deze statistieken zal in de eerste plaats onderzocht worden of zij op een meer regelmatige basis kunnen opgemaakt worden. De Censusstatistieken worden momenteel immers slechts één keer om de tien jaar gepubliceerd. Daarom zal nagegaan worden in welke vorm en hoe regelmatig deze gegevens kunnen opgemaakt worden en hoe de andere partners hiertoe zullen bijdragen.

In de tweede plaats zal bekeken worden of deze statistieken kunnen geharmoniseerd worden met de bestaande arbeidsmarktstatistieken op lokaal niveau van het Steunpunt Werk en IWEPS. Die volgen een andere methodologie en geven dus andere resultaten dan die van de Census. Het doel is om te bekijken of er efficiënter kan samengewerkt worden om tot één gezamenlijk resultaat te komen.

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=CELEX:32017R0543>

³ DBRIS is een ondernemingsregister dat door Statbel wordt samengesteld op basis van de gegevens van de KBO en wordt aangevuld met andere gegevensbronnen (gegevens van RSVZ, RSZ, enquêtes, enz.).

Interfederale samenwerking voor de ontwikkeling van indicatoren over energietoestand ter opvolging van de SDG's

Jean-Maurice Frère

Voor de opvolging van de Sustainable Development Goals (SDG's) hebben het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA), het Institut Wallon de l'Évaluation, de la Prospective et de la Statistique (IWEPS), Statistiek Vlaanderen, het Belgische Statistiekbureau (Statbel) en het Federaal Planbureau (FPB) binnen het kader van het Geïntegreerd Statistisch Programma 2025 van het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) een Service Level Agreement (SLA) ondertekend om een indicator voor energietoestand in België te ontwikkelen.

In dat kader werd een IIS-werkgroep 'Energietoestand-indicatoren' in het leven geroepen, waarvan het FPB het voorzitterschap en secretariaat waarneemt. Ook federale en regionale energieregulators, bevoegde administraties, de Universiteit van Antwerpen (UA) en de Université libre de Bruxelles (ULB) nemen deel aan deze werkgroep.

SDG's

Op basis van de 231 door de Verenigde Naties gedefinieerde globale indicatoren voor het meten van de vooruitgang richting de SDG's, heeft het IIS 116 indicatoren voor België vastgesteld. Van deze indicatoren worden er momenteel 83 gepubliceerd op de website www.indicators.be van het FPB. Het FPB gebruikt deze om de vooruitgang van België richting de SDG's te evalueren.

Het maatschappelijk debat over de opvolging van de SDG's, georganiseerd in 2023, concludeerde o.a. dat een indicator voor

energietoestand als prioriteit ontwikkeld moest worden¹. Hierbij werd ook de Barometer Energietoestand besproken, die werd ontwikkeld door de UA en ULB en sinds 2014 jaarlijks door de Koning Boudewijnstichting wordt gepubliceerd. Deze barometer kwantificeert het aantal personen of huishoudens dat moeite heeft om in de elementaire energiebehoeften van hun woning te voorzien. De barometer maakt gebruik van gegevens uit de Enquête naar Inkomsten en Levensomstandigheden (SILC) en onderscheidt drie indicatoren. Deze indicatoren, die uitsluitend betrekking hebben op huishoudens met een equivalent inkomen² dat behoort tot de vijf lagere decielen, weerspiegelen elk een aspect van deze multidimensionale problematiek:

- **Gemeten energietoestand:** de energiekosten van huishoudens zijn te hoog in verhouding tot het beschikbare inkomen, na aftrek van de huisvestingskosten.
- **Verborgen energietoestand:** de energiekosten zijn abnormaal laag in verhouding tot het beschikbare inkomen, na aftrek van de huisvestingskosten, mogelijk omdat huishoudens hun energieverbruik sterk beperken. Huishoudens voor wie een lage energiefactuur verband houdt met het bezit van een tweede verblijf worden uitgesloten.
- **Subjectieve energietoestand:** huishoudens geven aan dat ze niet genoeg financiële middelen hebben om hun huis adequaat te verwarmen.

In 2022 werd 21,8% van de Belgische huis-

houdens getroffen door een van de bovenstaande vormen van energietoestand: de gemeten energietoestand bedraagt 13,5%, de verborgen energietoestand 6,2% en de subjectieve energietoestand 4,1%. De gegevens uit de Barometer Energietoestand worden vaak geciteerd in beleidsvoorbereidende documenten³. Echter, de methodologische keuzes van dit baanbrekende en innovatieve academische werk zijn nog niet grondig onderzocht door de federale of regionale statistische diensten.

Energietoestand-indicatoren op basis van enquêtegegevens

Dit is des te belangrijker, aangezien het Koninklijk Besluit van 19 april 2024, dat de criteria voor de beoordeling van het aantal huishoudens dat lijdt onder energietoestand vastlegt, expliciet verwijst naar de Barometer Energietoestand, in het bijzonder naar de drie bovengenoemde dimensies van energietoestand⁴. De Algemene Directie Energie van de Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie is voortaan verantwoordelijk voor het jaarlijks meten van energietoestand aan de hand van energietoestand-indicatoren en het toegankelijk en begrijpelijk communiceren van de resultaten naar het brede publiek. Sinds 30 september 2025 is deze informatie beschikbaar [op de website van deze overheidsinstelling](http://op.de.website.van.deze.overheidsinstelling).

Het eerste luik van de SLA richt zich dan ook op het methodologisch documenteren en delen van expertise over alle aspecten van de Barometer Energietoestand. De

1 Henry, A. (2023), Maatschappelijk debat over de SDG-indicatoren, in Interfederaal Instituut voor de Statistiek, Nieuwsbrief, nummer 5, oktober 2023, p. 3-4. https://www.iis-statistics.be/doc/IIS_Newsletter_5_NL_20230821.pdf

2 Het equivalent inkomen is een maatstaf voor het huishoudinkomen die rekening houdt met de verschillen in de grootte en samenstelling van een huishouden. Het equivalent inkomen wordt berekend door het totale inkomen van het huishouden uit alle bronnen te delen door de equivalente grootte van het huishouden op basis van de zgn. gewijzigde OESO-equivalentieschaal. Deze schaal kent een gewicht toe aan alle leden van het huishouden: 1,0 voor de eerste volwassene, 0,5 voor de tweede en elke volgende persoon van 14 jaar en ouder en 0,3 voor elk kind onder de 14 jaar.

3 Koning Boudewijnstichting (2024), Barometer energietoestand - Analyse en interpretatie van de resultaten 2022 https://media.kbs-frb.be/nl/media/11988/PUB_3961_BarometerEnergietoestand2024_DEFDEF

4 19 APRIL 2024. - Koninklijk besluit houdende criteria voor de beoordeling van het aantal huishoudens dat kampt met energietoestand https://etaamb.openjustice.be/nl/koninklijk-besluit-van-19-april-2024_n2024004117.html

werkzaamheden zijn begin 2025 van start gegaan onder leiding van het FPB, met deelname van de Algemene Directie Energie, de ULB, UA en de eerder genoemde statistische instellingen.

Concreet heeft het FPB een intern werkdocument voorbereid waarin de Barometer Energiearmoede wordt gerepliceerd op basis van de SILC-gegevens en wordt vergeleken met berekeningen op basis van het Huishoudbudgetonderzoek. De gevolgen van de gemaakte methodologische keuzes worden gekwantificeerd en toegelicht, met bijzondere aandacht voor de drempels van energie-uitgaven waarboven een huishouden zich in een situatie van gemeten energiearmoede bevindt, en waaronder een huishouden zich in een situatie van verborgen energiearmoede bevindt.

Tijdens de eerste vergadering van dit luik werd het werkdocument besproken. De daaropvolgende vergaderingen richtten zich op volgende hoofdpunten: het documenteren en analyseren van energie-uitgaven uit de SILC-data met het oog op het imputeren van ontbrekende waarden; het identificeren van groepen die in aanmerking komen voor het sociaal tarief, om deze gedifferentieerd te kunnen behandelen; en het verfijnen van de drempels voor energie-uitgaven waarboven of -onder de uitgaven van huishoudens als respectievelijk abnormaal hoog of laag worden beschouwd. Er werd beslist om te werken met nationale drempels voor energie-uitgaven op huishoudniveau, ook voor de berekening van indicatoren op regionaal niveau. Tot slot werden de statistische programma's van de UA en ULB, die gebruikt worden voor de berekening van de indicatoren van de Barometer, geanalyseerd. Het doel hiervan was om te komen tot een uniform statistisch programma in 'R', dat door alle betrokken partijen gebruikt kan worden.

Als output voor dit eerste luik is een document voorzien dat de berekeningsmethoden van de indicatoren van de Barometer Energiearmoede uitlegt, wat bijdraagt aan de uitvoering van de monitoringsopdracht

van de Algemene Directie Energie en dat ook gebruikt kan worden door andere deelnemers. Indien mogelijk zal er ook een voorstel voor een door iedereen gedragen SDG-energiearmoede-indicator worden gepresenteerd, gebaseerd op de SDG-indicatorenfiche van www.indicators.be.

Indicatoren met betrekking tot energiearmoede op basis van administratieve databanken

Het tweede luik van de SLA wordt in de tweede helft van 2025 uitgevoerd onder leiding van het Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting en bijgestaan door het FPB. Indicatoren met betrekking tot energiearmoede die gebaseerd zijn op administratieve databanken (en dus niet op enquêtegegevens) worden er geïnventariseerd en gedocumenteerd. Dit betreft gegevens van federale en regionale energieregulators en diverse administraties, zoals premies of specifieke energietarieven voor bepaalde doelgroepen. Tot de deelnemende instellingen aan dit luik behoren onder andere de Brusselse regulerende instantie voor elektriciteit, gas en controle van de waterprijzen (BRUGEL), de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG), de Vlaamse Nutsregulator, de 'Commission Wallonne pour l'Energie' (CWAPE), de POD Maatschappelijke Integratie, de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, de FOD Sociale Zekerheid, het Vlaams Energie- en Klimaatschap (VEKA), Bruxelles Environnement, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), l'Union des Villes et Com-

munes de Wallonie (UVMC), de provincie Vlaams-Brabant, het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn van de Stad Brussel en de Ombudsdienst voor Energie.

Als concrete output wordt een document met technische fiches over deze indicatoren (definitie, bron, regelgeving, doelgroep, beschikbaarheid van data, voor- en nadelen, enz.) en de laatst beschikbare statistieken voorzien. Deze fiches zullen, indien mogelijk, ook in verband worden gebracht met de voortgang van het eerste luik over de selectie van een SDG-indicator op basis van enquêtegegevens.

Conclusie

Vertrekkend van de Barometer Energiearmoede wil deze SLA een indicator ontwikkelen voor energiearmoede in België, die structureel kan bijdragen aan een consistente opvolging van de SDG's over dit thema. Bovendien wil de SLA indicatoren met betrekking tot energiearmoede op basis van administratieve databanken in België ontsluiten. Het bevorderen van de kwaliteit van openbare statistieken, ter ondersteuning van het beleid, is het gemeenschappelijk streven van deze interfederale samenwerking tussen partners van het IIS én diverse administraties met een specifieke expertise op het vlak van energiearmoede. Op 4 december 2025 is een workshop gepland met alle experts. Het zal de gelegenheid zijn om te evalueren in welke mate de beoogde doelstellingen zijn gerealiseerd en welke methodologische kwesties nog uitgeklaard moeten worden. Die bevindingen zullen daarna aan het IIS worden gerapporteerd.

Enquête over het financiële gedrag van de gezinnen- Household Finance and Consumption Survey (HFCS)

Viktor Proesmans

De Household Finance and Consumption Survey (HFCS) is reeds 14 jaar een primaire bron om inzicht te krijgen in het financieel vermogen, de schulden, inkomens, en consumptiepatronen van gezinnen. Deze enquête biedt algemene statistieken, zoals hoe de vermogens in ons land verdeeld zijn en waar gezinnen hun geld aan uitgeven. Maar komt ook van pas bij het beter in kaart brengen van een aantal structurele veranderingen in de economie. Zo is het mogelijk om de macro-economische impact van een crisis of beleidsbeslissing terug te brengen tot op het niveau van de gezinnen.

Maar hoe zit deze vragenlijst in elkaar? Welke inzichten zijn in het verleden al uit deze vragenlijst gekomen, en wat zijn de tekortkomingen van deze data? Dat zullen we in dit artikel bespreken.

De HFCS: een algemeen overzicht

In 2008 besliste de Europese Centrale Bank (ECB) dat er nood was aan een nieuwe vragenlijst om de financiële situatie en consumptiepatronen van gezinnen binnen Europa in kaart te brengen¹. Verschillende landen, zoals Duitsland en Frankrijk, beschikten al over een gelijkaardige eigen survey. De door de ECB voorgestelde vragenlijst (de HFCS) zou echter geharmoniseerd zijn. Hierdoor zou het mogelijk worden om niet alleen binnen één land naar de statistieken te kijken, maar ook om landen met elkaar te vergelijken.

Bovendien was er in de andere landen een toenemende vraag naar een dergelijke enquête. Technologische vooruitgang had het immers makkelijker gemaakt om microdata, zoals huishoudgegevens, te analyseren. Bijgevolg werden surveydata steeds efficiënter ingezet om de impact

van beleidsbeslissingen op diverse types gezinnen in kaart te brengen. Naast de geharmoniseerde vragenlijst richtte de ECB ook het Household Finance and Consumption Network (HFCN) op. Binnen het HFCN komen afgevaardigden van de ECB en centrale banken samen om bevindingen van de HFCS te bespreken en te bediscussiëren hoe de vragenlijst verder verfijnd kan worden.

De enquête wordt elke 3 of 4 jaar uitgevoerd (tot nu toe in 2010, 2014, 2017, 2020 en 2023). In 2020 werd ze door meer dan 82.000 gezinnen in 22 landen ingevuld. De resultaten van 2023 worden eind 2025 beschikbaar gemaakt.

Hoe worden de HFCS-gegevens verzameld?

Het uitvoeren van de HFCS vergt een robuuste aanpak². De vergelijking tussen landen kan immers alleen op een valide manier gebeuren als de dataverzameling en verwerking op een uniforme aanpak rusten. In België specifiek proberen we naast representatief op landelijk niveau ook representatief op regionaal niveau te zijn voor zowel Wallonië, Vlaanderen als Brussel.

De dataverzameling berust daarom al vanaf de eerste golf in 2010, op probabiliteitssampling. Dit betekent dat de gezinnen die worden uitgenodigd om deel te nemen willekeurig worden geselecteerd uit het rijksregister. Mensen die zich via een algemene oproep kandidaat zouden stellen, zijn immers hoogstwaarschijnlijk niet representatief voor de Belgische bevolking. Bij de probabiliteitssampling wordt eerst een stratificatie gemaakt op basis van een aantal criteria, zoals inkomensklasse en regio/gewest waarna een willekeurige sample wordt getrokken.

Voor de grootste vermogens wordt oversampling toegepast. Dit houdt in dat er relatief meer gezinnen uit deze groep worden gecontacteerd. Het grootste deel van het vermogen zit immers geconcentreerd bij een relatief klein deel van de bevolking. Extra data voor deze groep zijn daarom noodzakelijk om een juist beeld te krijgen.

Een ander element van de dataverzameling is dat er gebruikgemaakt wordt van een panel. Dit is een groep gezinnen die we iedere golf opnieuw contacteren. Door naast de probabiliteitssample ook een vast panel te hebben, kunnen we evoluties in de financiële situaties van gezinnen beter opvolgen. Het is ook hierom dat de HFCN het panel component sterk aanbeveelt en dat België deze aanpak sinds de tweede golf toepast².

Het afnemen van de vragenlijsten gebeurt door getrainde interviewers die langsgaan bij de geselecteerde gezinnen. Het afnemen van de enquête gebeurt 'face to face' met extra ondersteuning door computersoftware om inconsistenties te signaleren (deze techniek wordt ook wel CAPI of Computer-Assisted Personal Interviewing genoemd). Door middel van deze 'face to face' interviews kan de interviewer ondersteuning bieden aan respondenten om vragen beter te begrijpen, of hen in te lichten waar ze de data kunnen terugvinden.

De dataverzameling berust op zelfrapportering met behulp van interviewers. Respondenten kunnen ieder moment hun deelname stoppen. Omdat deze interviewtechniek relatief duur is, zijn verschillende landen overgeschakeld naar online vragenlijsten (ook wel CAWI of Computer-Assisted Web Interviewing genoemd). Deze techniek berust ook

¹ De HFCS richt zich voornamelijk op vermogen en consumptie. Hierdoor verschilt deze enquête van gelijkaardige surveys zoals de SILC die zich voornamelijk richt op inkomen, armoederisico en de arbeidsmarkt.

² Voor een gedetailleerd uitleg over de methodologie van de HFCS: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpsps/ecb.sps45~4bbcfb02eb.en.pdf>

op zelfrapportering en ook hier zijn respondenten vrij om de vragenlijst stop te zetten wanneer ze willen. In België wordt zulke mogelijkheid verkend.

Dataverwerking

Nadat de interviews zijn afgenomen worden de data verwerkt. Hierbij wordt nagegaan welke gegevens inconsistent zijn en waar data ontbreken. Deze gegevens worden vervolgens door imputatie aangevuld. Verder worden er gewichten toegekend, omdat de gezinnen die bereikt werden tijdens de interviews nooit helemaal representatief zijn voor de Belgische bevolking. Het kan bijvoorbeeld zijn dat de oudere bevolking makkelijker deelnam, terwijl gezinnen met alleenstaande ouders moeilijker te bereiken waren. Een type gezin dat relatief meer (minder) in de steekproef voorkomt krijgt dan een lager (hoger) gewicht in de analyses. Hierdoor zijn de gegevens alsnog representatief voor de voornaamste kenmerken van de bevolking. De ECB heeft dit jaar een officiële richtlijn gepubliceerd waarin allerlei technische bepalingen worden vastgelegd, wat een uniforme aanpak garandeert in alle deelnemende landen³.

Resultaten van de HFCS

Algemene statistieken en het vermogen van de rijkste Belgen

De HFCS heeft tot nu toe veel data over het vermogen, de schulden, inkomens, en consumptiepatronen van de gezinnen opgeleverd⁴. Zo is het reële mediaaninkomen in België met 3% toegenomen tussen 2016 en 2020 (tot € 47100 per jaar). 60% van de Belgische gezinnen kan geld aan de kant zetten aan het einde van de maand, en is de bruto jaar-inkomensverdeling (overdrachten en arbeidsinkomen) tussen 2016 en 2020 ongeveer gelijk gebleven. Als we naar het totale vermogen kijken, zien we dat de vermogensongelijkheid in België in vergelijking met andere Europese landen relatief laag is. Het mediaan netto vermogen in België is € 242 000⁵. Binnen de EU-landen is enkel in Luxemburg en Malta het mediaan vermogen duidelijk hoger.

Er is echter een struikelblok als we over het vermogen van gezinnen spreken. Gezinnen nemen immers vrijwillig deel aan de HFCS. Hierdoor kan ondanks de probabiliteitssampling een lagere participatie en onderrapportering door de rijkste gezinnen voor een vertekening zorgen. Een schatting voor die zeer beperkte categorie houdt met name rekening met de omvang van de kloof tussen het vermogen van de rijkste huishoudens die onder de HFCS vallen, en de rijkste huishoudens die zijn geïdentificeerd via ad-hoc studies, en gaat ervan uit dat het vermogen van deze rijkste huishoudens een Pareto-verdeling volgt, zoals vastgesteld in de academische literatuur over vermogensongelijkheid⁶. De Distributional Wealth Accounts (DWA) trachten deze leemte te vullen door de microdata van de HFCS te combineren met de macrodata uit de nationale rekeningen. Op die manier wordt geprobeerd om ook het vermogen van de rijkste huishoudens beter te modelleren en te integreren in het totale vermogensbeeld.

Enkele bevindingen op basis van de HFCS

De HFCS levert niet alleen algemene statistieken, maar is ook uitermate geschikt om precieze data en inzichten op gezinsniveau te verkrijgen. Zo toonden Rehm & Schnetzer (2015)⁷ dat binnen de bestudeerde EU-landen de belangrijkste determinanten voor vermogensongelijkheid “erfenissen en legaten” zijn. Erfenissen en legaten zouden gemiddeld in de EU verantwoordelijk zijn voor een derde van de vermogensongelijkheid tussen gezinnen.

In België belooft hun aandeel 18%. Dat is een stuk lager, maar ook in ons land zijn erfenissen en legaten daarmee de belangrijkste determinanten. Enkel in Spanje, Portugal en Luxemburg is een andere determinant, namelijk het scholingsniveau, belangrijker in het voorspellen van vermogensongelijkheid. In deze landen zijn erfenissen en legaten nog steeds van belang, maar opleiding vormt een belangrijkere verklaring voor het verschil in vermogen tussen gezinnen. De nuance moet wel gemaakt worden dat erfenissen en legaten een directe impact hebben op het vermogen, terwijl opleiding eerder een indirecte invloed uitoefent.

Een andere studie uitgevoerd door Cherchye et al. (2023)⁸ toont dat het aandeel ‘hand-to-mouth households’, dat zijn gezinnen die vrijwel geen liquide middelen hebben, in België 25% bedraagt. Belangrijk is dat de meerderheid hiervan (ongeveer 80%) wel over een aanzienlijke hoeveelheid illiquide middelen (bijvoorbeeld een huis, of een pensioenrekening) beschikt. Hun totaal vermogen is daarmee niet per se kleiner dan dat van gezinnen met meer liquide middelen. Toch is het relatief hoge aantal hand-to-mouth households een belangrijke bevinding omdat deze gezinnen gevoeliger zijn voor wijzigingen in het beschikbaar inkomen. Zo kan een tijdelijke inkomensschommeling hun consumptiepatroon sterk beïnvloeden. Ook impliceert deze relatief hoge

3 <https://eur-lex.europa.eu/eli/guideline/2025/333/oj>

4 Zie bv. “Eerste resultaten van de vierde ronde van de enquête naar het financiële gedrag van de Belgische gezinnen | Nationale Bank van België”

5 Dit bedrag omvat roerende en onroerende activa. Ongeveer 50% van het vermogen van gezinnen in België zit in vastgoed.

6 Voor meer details, zie het artikel “Distributieve statistieken voor het vermogen van de Belgische gezinnen in het kader van de nationale financiële rekeningen” in de nieuwsbrief nr. 6 (https://www.iis-statistics.be/doc/IIS_Newsletter_6_NL_20240328_def.pdf)

7 Rehm, M., & Schnetzer, M. (2015). Property and power: lessons from Piketty and new insights from the HFCS. *European Journal of Economics and Economic Policies*, 12(2), 204-219.

8 Cherchye, L., Demuyne, T., De Rock, B., Kovaleva, M., Minne, G., Perea, M. D. S., & Vermeulen, F. (2023). Poor and wealthy hand-to-mouth households in Belgium. *Review of Economics of the Household*, 22(3), 909-934.

proportie aan hand-to-mouth households op nationaal niveau dat België gevoeliger zou kunnen zijn voor veranderingen in het monetair beleid dan andere landen.

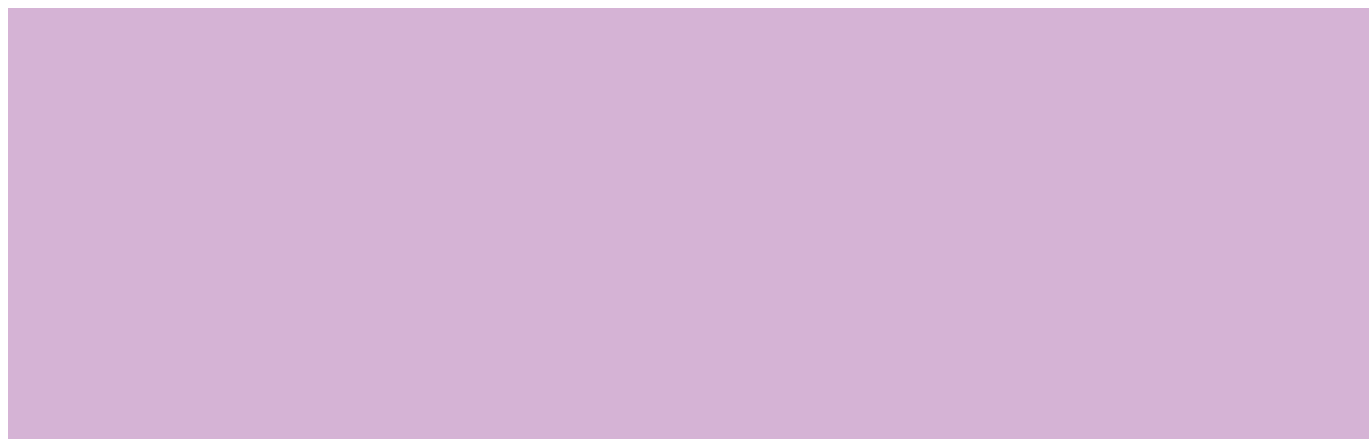
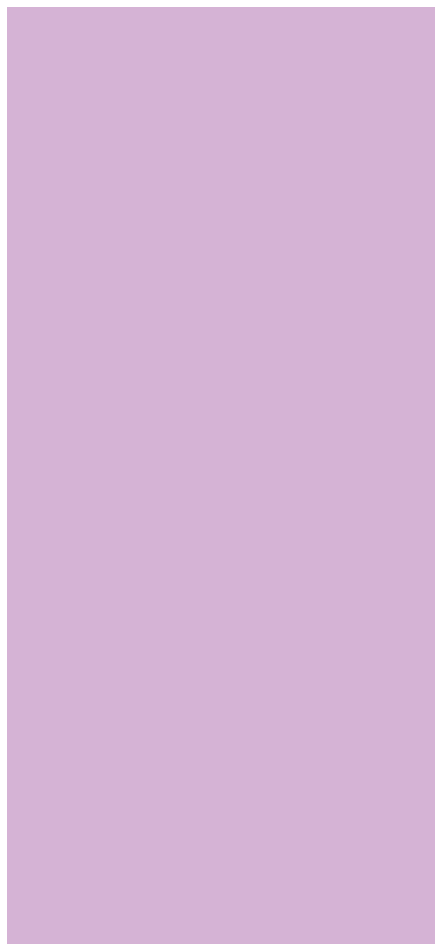
Tot slot keken Caju et al. 2022⁹ met behulp van HFCS-data naar de impact van private schuld op de consumptie van de gezinnen. De auteurs concludeerden dat niet de totale schuld maar de 'debt-service-to-income ratio'¹⁰ een belangrijke impact heeft op het consumptiepatroon van de gezinnen. Gezinnen consumeren namelijk minder als ze meer dan 30% van hun inkomsten moeten besteden aan het afbetalen van leningen. Dat effect is vooral uitgesproken bij armere en minder hoogopgeleide gezinnen.

Conclusie

De HFCS is sinds 2010 een essentieel instrument om inzicht te krijgen in de vermogens, inkomsten en consumptiepatronen van de gezinnen. De HFCS kampt met enkele uitdagingen, zoals het in kaart brengen van de grootste vermogens. Toch zorgen continue verbeteringen in methodologie en analyse voor een steeds beter beeld. Naast algemene cijfers onthult de HFCS ook onderliggende economische veranderingen, zoals de impact van private schulden op de economische stabiliteit en de determinanten van vermogensongelijkheid. Dit zijn inzichten die nauwelijks op andere manieren in kaart kunnen worden gebracht. Daarmee vormen de HFCS-data een belangrijke basis voor toekomstig economisch beleid en voor het ondersteunen van maatschappelijk onderzoek.

9 Du Caju, P., Périlleux, G., Rycx, F., & Tojerow, I. (2022). A bigger house at the cost of an empty stomach? The effect of households' indebtedness on their consumption: micro-evidence using Belgian HFCS data. *Review of Economics of the Household*, 21(1), 291-333.

10 De verhouding tussen hoeveel een gezin maandelijks aan schulden moet aflossen en hun inkomen.

Nieuw Vlaams Statistisch Programma 2025-2029 goedgekeurd door Vlaamse Regering

Jo Noppe

Inleiding/samenvatting

Op 20 juni 2025 werd het nieuwe Vlaams Statistisch Programma (VSP) 2025-2029 goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Daarmee zijn de strategische doelstellingen en prioriteiten van het netwerk Statistiek Vlaanderen en van de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) vastgelegd voor de nieuwe legislatuur. Het netwerk Statistiek Vlaanderen zal de komende jaren verder inzetten op de verbreding van de scope van haar werking, op kwaliteitsverbetering en -monitoring, op een verbeterde toegang tot data en statistieken, op de versterking van de werking van het netwerk zelf en op de verdere uitbouw van de VSA als motor van het netwerk.

1. Inhoud en totstandkoming van het Vlaams Statistisch Programma

Het nieuwe Vlaams Statistisch Programma (VSP) voor de periode 2025-2029 vormt voor het netwerk Statistiek Vlaanderen en de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) een zeer belangrijk document: het legt onze strategische lijnen vast voor de komende jaren. Het is de eerste keer dat we binnen het netwerk werken met een statistisch meerjarenprogramma dat de hele legislatuur overspant. Volgens het Bestuursdecreet¹ moet een nieuw VSP goedgekeurd worden door de nieuwe Vlaamse Regering ten laatste 10 maanden na haar aantreden. Daarmee lag onze deadline uiterlijk op 30 juli 2025. Uiteindelijk werd het VSP goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 juni 2025.

Het VSP heeft betrekking op de activiteiten van zowel het netwerk Statistiek Vlaanderen als van de VSA. Het netwerk Statistiek Vlaanderen (SV-netwerk) werd in 2017 opgericht en bestaat uit meer dan 50 entiteiten van de Vlaamse

overheid – waaronder alle departementen en agentschappen –, maar ook uit de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Vlaamse provincies en de Vlaamse steden en gemeenten. Het netwerk Statistiek Vlaanderen is een decentraal netwerk. Dat wil zeggen dat de entiteiten zelf verantwoordelijk zijn voor de productie en ontsluiting van de statistieken die verbonden zijn aan hun bevoegdheden. Maar binnen dat decentrale netwerk wordt er wel gezorgd voor coördinatie. Dat gebeurt onder meer door de activiteiten van de VSA die als centrale dienst van het netwerk verantwoordelijk is voor de coördinatie van het netwerk, de netwerkentiteiten ondersteunt en het netwerk vertegenwoordigt op interfederaal en internationaal niveau. Coördinatie binnen het netwerk gebeurt ook door de opmaak en de inhoud van het VSP.

Het nieuwe VSP 2025-2029 bestaat uit een evaluatie van het vorige programma, een doelstellingskader van het SV-netwerk en de VSA voor de periode 2025-2029 en uit een lijst van bestaande en nieuwe Vlaamse openbare statistieken (VSP-lijst). In dit artikel wordt enkel ingegaan op het doelstellingskader en de VSP-lijst. Samen geven zij aan waar we als netwerk in de nieuwe legislatuur naar toe willen, waar we op zullen inzetten en hoe we dat willen doen.

Het VSP werd eind 2024 opgemaakt door de VSA in overleg met het Coördinatiecomité Vlaamse Openbare Statistieken (CVOS) van het netwerk Statistiek Vlaanderen, met daarin vertegenwoordigers van alle beleidsdomeinen. In de eerste jaarhelft van 2025 volgde een hele reeks van besprekingen over het ontwerp VSP, zowel binnen het netwerk als met de gebruikers en belanghebbenden. In februari-maart

¹ Zie Afdeling 8 – Organisatie van het statistiekbeleid in het Bestuursdecreet van 7 december 2018: <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.aspx?id=1030009&datum=&geannoteerd=false&print=false#H1089400>.

werd het ontwerp voorgelegd aan de gebruikersraad (Raad Vlaamse Openbare Statistieken) en voorgesteld op het Voorzitterscollege (VOCO) van leidend ambtenaren van de Vlaamse overheid. Daarna werd het ontwerp besproken op niveau van de Vlaamse Regering. Uiteindelijk werd in mei een definitieve versie van het VSP opgemaakt door het CVOS en ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering voorgelegd in juni 2025.

2. Doelstellingenkader VSP 2025-2029

De overkoepelende ambitie van het nieuwe VSP 2025-2029 blijft de realisatie van een volwaardig Vlaams openbarestatistiekstelsel dat aansluit bij de ambities van het Bestuursdecreet, het Samenwerkingsakkoord en de Vertrouwensverbintenis. Daarvoor werden 5 strategische doelstellingen (SD's) geformuleerd voor de periode 2025-2029.

De eerste doelstelling heeft betrekking op de verdere uitbreiding van de scope van de werking van het netwerk Statistiek Vlaanderen. In principe zouden alle statistieken die door de leden van het netwerk Statistiek Vlaanderen geproduceerd worden, moeten voldoen aan de principes van de Europese praktijkcode. Maar dat is op dit moment weinig realistisch of haalbaar. Daarom werken we binnen het netwerk met de VSP-lijst, met daarop de statistieken waarop de netwerkentiteiten prioritair willen focussen. Eind 2024 stonden er 370 statistieken op die lijst. Dat aantal wordt in de komende jaren verder uitgebreid naar meer dan 500 statistieken, rekening houdend met de behoeften van onze statistiekgebruikers en met wat haalbaar is voor de netwerkentiteiten. Dat is een ambitieuze stap vooruit. Tegelijk voorzien we ook een procedure om de lijst van statistieken jaarlijks te actualiseren, zodat we kunnen inspelen op nieuwe statistiekbehoeften door onverwachte maatschappelijke evoluties en ontwikkelingen. De afgelopen jaren met onder meer de coronacrisis en de energiecrisis hebben ons geleerd dat flexibiliteit in onze werking belangrijk is.

Op de tweede plaats willen we de komende jaren verder inzetten op kwaliteit, onder meer via het uitwerken van bijkomende algemene kwaliteitsstandaarden en leidraden die gebruikt kunnen worden door de netwerkentiteiten. Daarbij focussen we in de eerste plaats op het

beter documenteren van onze statistieken met metadata over gebruikte bronnen, definities en methoden via de SIMS-standaarden van Eurostat². We willen ook stappen vooruit zetten op vlak van kwaliteitsevaluatie en -monitoring, via evaluaties door de entiteiten zelf op basis van checklists, al dan niet met ondersteuning van de VSA. Dat moet op termijn uitgroeien tot een systeem van netwerkbrede kwaliteitsmonitoring.

Zowel producenten als gebruikers hebben nood aan kwaliteitsvolle data. Daarom is de derde strategische doelstelling van het nieuwe VSP 2025-2029 gericht op het verhogen van de vindbaarheid van onze statistieken voor gebruikers en op de toegang tot kwaliteitsvolle data voor de producenten. De vindbaarheid van onze statistieken voor gebruikers versterken we onder meer via de uitbouw van de netwerkwebsite tot een volwaardige publicatiehub met een overzicht van en directe links naar alle Vlaamse openbare statistieken van alle netwerkentiteiten. We maken het delen en koppelen van data tussen de entiteiten van het netwerk eenvoudiger om de ontwikkeling van nieuwe relevante openbare statistieken mogelijk te maken of bestaande statistieken te verrijken. Entiteiten van het netwerk kunnen hierbij rekenen op ondersteuning door de VSA, al dan niet vanuit haar rol als vertrouwde derde partij (TTP). Ten slotte willen we ook datadeling met andere bestuursniveaus verder stimuleren en vereenvoudigen, in samenwerking met de partners binnen het Interfederaal Instituut voor de Statistiek.

De vierde strategische doelstelling heeft betrekking op de versterking van het netwerk zelf en de uitbouw ervan als lerend netwerk. Er bestaat binnen de verschillende entiteiten van het netwerk heel wat expertise, kennis en goede praktijken. We willen die kennis op een vlotte en efficiënte manier delen, zodat we volop van elkaar kunnen leren. We willen binnen het netwerk ook samenwerkingsprojecten opzetten om gezamenlijke uitdagingen aan te pakken, zoals bijvoorbeeld de inzet van data science en artificiële intelligentie voor betere openbare statistieken.

Bij al deze plannen speelt de VSA uiteraard een belangrijke coördinerende en ondersteunende rol. Dat is meteen ook de vijfde en laatste strategische doelstelling voor de komende jaren: de verdere uitbouw van de VSA als motor van het netwerk. Een belangrijke taak

voor de VSA wordt de uitwerking van een dienstverleningsaanbod op maat, om de entiteiten te ondersteunen bij de verschillende uitdagingen waarmee zij geconfronteerd worden. De VSA zal het netwerk ook verder vertegenwoordigen binnen de Vlaamse overheid, op interfederaal niveau binnen het IIS en het INR, op Europees niveau binnen het Europees Statistisch Stelsel en op internationaal niveau binnen de OESO en de statistische commissie van de Verenigde Naties. En wat de eigen statistiekproductie van de VSA betreft, zal de expertise op vlak van transversale thema's verder versterkt worden, onder meer op vlak van demografie en macro-economie, en zal binnen de VSA werk gemaakt worden van de verdere professionalisering van de dataverzamelings- en dataverwerkingsprocessen.

3. Uitvoering via rollend werkprogramma

De concrete acties die we als netwerk zullen opzetten om de vijf strategische doelstellingen uit het VSP 2025-2029 effectief te realiseren, nemen we op in een jaarlijks werkprogramma. We maken dit werkprogramma in eerste instantie op voor de periode tot en met 2026. Daarna volgen actualiseringen voor de jaren 2027, 2028 en 2029. Het gaat om een rollend werkprogramma wat ons de nodige wendbaarheid en flexibiliteit moet geven om onze werkzaamheden in de komende jaren af te stemmen op nieuwe ontwikkelingen, noden en uitdagingen. De afgelopen planperiode heeft ons meer dan ooit geleerd dat dat nodig is. Op deze manier zijn we ervan overtuigd dat we als netwerk in de komende jaren een belangrijke volgende stap kunnen zetten in de uitbouw van een volwaardig openbarestatistiekstelsel voor Vlaanderen.

² SIMS = Single Integrated Metadata Standard - [Reference metadata reporting standards](#) - Metadata - Eurostat

Amendering van de Verordening (EG) Nr. 223/2009 betreffende de Europese Statistiek

Anouk Deceulaer
Amandine Van Lathem
Olivier Goddeeris

In 2024, tijdens het Belgisch voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie, werd de [verordening \(EG\) nr. 223/2009](#) betreffende de Europese statistiek geamendeerd. De verordening, die dateert van 2009, dient als referentiekader voor alle statistische instellingen betrokken bij de verzameling, productie en verspreiding van Europese statistieken. Zo zijn onder meer belangrijke statistische principes, definities, organisatie- en samenwerkingsstructuren wettelijk verankerd. De wijziging die hier wordt besproken en in december 2024 in werking trad, was noodzakelijk om in te spelen op snel veranderende gebruikersbehoeften, beter voorbereid te zijn op toekomstige crisissen en optimaal gebruik te maken van technologische innovaties binnen een helder juridisch kader. In wat volgt worden de belangrijkste nieuwigheden kort toegelicht.

Verbeterde aanpak in crisissituaties

Een belangrijke vernieuwing is de introductie van een verbeterde aanpak voor crisissituaties. De wijziging biedt een solide juridische basis voor het nemen van noodmaatregelen bij crisissen die meerdere lidstaten treffen, zoals de recente COVID-pandemie, de Russische invasie van Oekraïne en de energiecrisis. Dit is een erkenning van de noodzaak om tijdige, frequente en gedetailleerdere statistieken te produceren om tegemoet te komen aan de dringende behoeften van beleidsmakers en de bevolking, zonder evenwel de confidentialiteitsregels te versoepelen. Het Europees Statistisch Systeem (ESS) toont hiermee de flexibiliteit die nodig is in tijden van crisis.

Duurzame toegang tot databronnen

Een tweede grote vernieuwing is de toevoeging van een juridische basis voor duurzame toegang tot zowel administratieve als private databronnen. De nieuwe verordening benadrukt het belang van een kosteloze en frequente toegang tot gedetailleerde administratieve gegevens en metadata, en moet ervoor zorgen dat Europese statistiekproducenten meer betrokken worden bij de opzet en verdere ontwikkeling van administratieve bronnen. Toegang tot private data wordt gegarandeerd volgens duidelijke, eerlijke en voorspelbare regels, waarbij privacy en vertrouwelijkheid worden gewaarborgd. Als een private datahouder in meerdere lidstaten actief is, kan de Commissie het dataverzoek indienen en namens de betrokken lidstaten de gegevens opvragen. Alle verzoeken om private data worden op transparante en proportionele wijze geformuleerd. Als de Commissie een aanvraag indient, heeft de Commissie de mogelijkheid om een sanctie op te leggen bij niet-naleving. Het is aan de lidstaten om te beslissen of ze deze mogelijkheid in hun nationale wetgeving opnemen.

Naar een beter databeheer: een nieuwe rol voor NSI's in het datalandschap

De rol van nationale statistische instituten (NSI's) wordt versterkt, met een grotere verantwoordelijkheid op het gebied van gegevensbeheer. NSI's kunnen op nationaal niveau taken op zich nemen die de kwaliteit, interoperabiliteit en integratie van data waarborgen. Dit omvat onder andere kwaliteitsgaranties, het beschrijven van metadata, het vaststellen van normen en het bevorderen van data-uitwisseling en hergebruik.

Verder onderstreept de wijziging het belang van een gecoördineerde Europese aanpak en versterkt zij de rol van het ESS bij de productie van hoogwaardige, vergelijkbare Europese statistieken. Dit draagt bij aan een efficiënter en samenhangender Europees statistisch landschap.

Data-uitwisseling tussen partners bevorderen

Ook zal de amendering het uitwisselen van data tussen de verschillende instellingen bevorderen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de uitwisseling van niet-confidentiële data en die van confidentiële data.

Wat het eerste punt betreft, zullen deze gegevens – indien nodig en beschikbaar in geaggregeerde vorm – tussen NSI's onderling, op eigen initiatief of namens een andere nationale instantie, én tussen de NSI's en de Europese Commissie worden uitgewisseld. Dit gebeurt uitsluitend voor statistische doeleinden en met het oog op de verbetering van de kwaliteit van Europese statistieken. Niet-confidentiële (private) gegevens worden op verzoek uitgewisseld tussen het ESS en een lid van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB), voor zover dit noodzakelijk is en de gegevens beschikbaar zijn in geaggregeerde vorm. Deze uitwisseling vindt plaats op domeinen van gedeelde verantwoordelijkheid of gemeenschappelijk belang, en enkel wanneer de gegevens uitsluitend worden gebruikt voor statistische doeleinden en ter verbetering van de kwaliteit van de door dat ESCB-lid ontwikkelde en geproduceerde Europese statistieken.

Confidentiële data mogen door een ESS-lid, die de gegevens heeft verzameld, aan een ander ESS-lid worden doorgegeven als dit noodzakelijk is voor de efficiënte ontwikkeling, productie en verspreiding van Europese statistieken of voor kwaliteitsverbetering. Vertrouwelijke gegevens mogen ook tussen een ESS-lid die de gegevens heeft verzameld en een lid van het ESCB doorgegeven worden, mits dat noodzakelijk is voor de efficiënte ontwikkeling, productie en verspreiding van Europese statistieken, binnen de grenzen van de respectieve bevoegdheden van het ESS en het ESCB en mits de noodzaak is aangetoond

Tot slot omvat de modernisering van de verordening ook de invoering van nieuwe definities, zoals data, metadata, datahouder, databron en toegang tot data voor statistische doeleinden. Deze definities zorgen voor een eenduidige interpretatie en toepassing binnen de Europese statistische gemeenschap.

Conclusie

Dankzij deze herziening krijgen statistiekproducenten in de lidstaten extra mogelijkheden om de verzameling, productie en verspreiding van Europese statistieken te moderniseren. Dit stelt hen in staat om beter in te spelen op actuele maatschappelijke en technologische ontwikkelingen en op veranderende informatiebehoeften van beleidsmakers, onderzoekers en de bevolking. Om de implementatie van de nieuwe en gewijzigde bepalingen te vergemakkelijken, zullen de lidstaten nauw samenwerken, goede praktijken uitwisselen en nationale ervaringen delen. Ook op Belgisch niveau wordt, waar relevant, werk gemaakt van de implementatie van de gewijzigde Verordening 223/2009 en geanalyseerd of een wijziging van nationale wetgeving zich opdringt.

Meer informatie en de laatste versie van de verordening zijn beschikbaar op de website van Statbel: <https://statbel.fgov.be/nl/over-statbel/wie-zijn-we/wetgeving>

COLOFON

Werkten mee aan dit nummer:

Ann Carton - Ondervoorzitster Raad van Bestuur IIS - VSA

Dries Cuyvers - Databeheerder - 'Werk en Economie' - BISA

Jean-Maurice Frère - Expert 'Duurzame ontwikkeling' - FPB

Viktor Proesmans - Data scientist - NBB

Jo Noppe - Hoofdstatisticus Vlaamse Statistische Autoriteit - VSA

Anouk De Ceulaer - Hoofd van de afdeling Internationale Betrekkingen - Statbel

Amandine Van Lathem - Expert van de afdeling Internationale Betrekkingen - Statbel

Olivier Goddeeris - Verantwoordelijk statistische coördinatie & projecten - Statbel

Het IIS is het resultaat van een samenwerkingakkoord uit 2014.

Het IIS moet toelaten om de kwaliteit van openbare statistieken, ter ondersteuning van het openbaar beleid, continu te bevorderen.

www.iis-statistics.be